

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Pyydettyinä lausuntonaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rikoslain 20 luvun muuttamiseksi Väestöliitto ry lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Väestöliitto on sosiaali- ja terveysalan asiantuntijajärjestö, jonka toiminta painottuu nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseen, suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuden vahvistamiseen sekä seksuaaliterveyden edistämiseen.

Väestöliiton Nuorten Seksuaaliterveyden Osaamiskeskuksen päämääränä on edistää nuorten seksuaaliterveyttä. Osaamiskeskuksessa on kaksi toiminta-aluetta: 1) nuorten seksuaaliterveyden ja -kasvatuksen edistäminen sekä 2) nuorten seksuaalisen kaltoinkohtelun, hyväksikäytön ja väkivallan ehkäisyn sekä kohtaamisen erityisasiantuntemus.

Osaamiskeskuksen työntekijät ovat vuodesta 2006 lähtien kohdanneet työssään alaikäisiä nuoria, jotka ovat joutuneet seksuaalirikoksen kohteeksi. Parin viimeisen vuoden aikana näistä seksuaalirikoksen kohteeksi joutuneista asiakkaista lähes 30 prosenttia on ollut poikia.

Esityksessä ehdotetaan rikoslain 20 lukuun useita muutoksia, joilla korostetaan yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta sekä otetaan entistä tuomitsevampi kanta ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksiin ja lasten hyväksikäyttöön.

Väestöliitto pitää erittäin tärkeänä tätä kehitystä ja kannattaa tehtyjä esityksiä seuraavin täsmennyksin ja lisäyksin.

Seksuaalirikoksia koskevan yhteiskunnallisen keskustelun ja niitä koskevan tiedon lisääntymisen myötä on tullut yhä selvemmäksi se, kuinka tuhoisia ja kauaskantoisia seksuaalirikosten vaikutukset ovat paitsi niiden kohteeksi joutuneelle yksilölle myös hänen läheisilleen.

Traumaperäisen stressihäiriön on todettu syntyvän tilanteessa, jossa nuoren reaktiona on voimakas intensiivisen pelon, avuttomuuden tai kauhun elämys tapahtuneen aikana, sen jälkeen tai kun teko on tullut ilmi. Seksuaalisessa hyväksikäytössä nuoret ovat usein neuvottomia, hämmentyneitä, toimintakyvyttömiä ja hyväksikäyttö voi laukaista jopa shokin. Traumatilanteen intensiteetti, kokemus ja tulkinta vaikuttavat erittäin merkittävästi häiriön ilmenemiseen.

Seksuaalisen hyväksikäytön tilanteessa kietoutuvat usein monimutkaiset ja sekavalta tuntuvat kokemukset, kuten kauhu, pelko, jännitys, uteliaisuus ja joskus myös mielihyvä, kehäksi, joka voi jättää vakavan ja pitkäkestoisen jäljen nuoren mieleen, kehoon ja kehitykseen. Mikäli nuoreen on kohdistettu fyysinen, seksuaalinen teko esimerkiksi tunkeutuminen kehoon, kivun kokemus, avuttomuus ja kuoleman pelko aiheuttavat myös edellä mainittuja vaikutuksia.

Seksuaalirikoksen kohteeksi joutuneelle nuorelle jää lähes aina epämääräinen likaisuuden, häpeän ja nöyryytetyksi tulemisen kokemus, joka johtaa helposti itseinhon, itsensä vähättelyyn ja aliarvioimiseen sekä mahdollisesti masennus- ja ahdistuskierteeseen. Lisäksi nuorelle voi tulla fobioita, uni- tai syömishäiriötä tai pakonomaista kontrollintarvetta eri elämänalueilla. Seksuaalirikoksen kohteeksi joutunut nuori kokee itseensä kohdistuneen teon ihmisarvoaan mitätöivänä ja todisteena omasta arvottomuudestaan.

Ehdotetuista muutoksista erityisesti pakottamisen sukupuoliyhteyteen siirtäminen raiskauspykälän alle, uuden seksuaalista häirintää koskevan pykälän ottaminen rikoslain 20 lukuun, alle 18-vuotiaaseen kohdistuneen teon määrittely aina törkeäksi raiskaukseksi ja virallisen syyttäjän syyteoikeuden laajentamista koskevat muutokset ovat omiaan korostamaan yhteiskunnan tiukentunutta asennetta yksilön seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksiin ja ne kaikki tulisi mielestämme ehdottomasti saattaa voimaan nyt esitetyn kaltaisina.

Sivulla 74 toisessa kappaleessa on mainittu sellaisten ruumiinosien koskettelusta, joita on tavanomaista pitää seksuaalisesti merkityksellisenä, kuten ainakin sukupuolielin, rinnat, takapuoli tai reidet. Määrittelyä tulisi tältä osin muuttaa siten, ettei se sulje pois muita tässä mielessä merkittäviä ruumiinosia, joita ovat esimerkiksi niska, sääret, rintakehä.

Helsinki 13.9.2013

VÄESTÖLIITTO RY

Helena Hiila-O'Brien
toimitusjohtaja

Arto Nikkarinen
lakimies